

Näringsdepartementet

Transport

Gemensambereidning med Ju/KO, Ju/L3, Fi/KSÄ SB, Fi/BA,
N/MK och SB SAM intygas 2014-05-05.

Utredning om information, bokning och biljettförsäljning av kollektivtrafikresor

---

Bakgrund

Från ett resenärsperspektiv är det vid kollektivtrafikresor i Sverige viktigt att på ett enkelt sätt få en överskådlig bild av resealternativ, kunna jämföra tider och priser, samt kunna boka och erhålla biljetter för hela resan, även när den omfattar flera sträckor och/eller aktörers trafik. Antalet kollektivtrafikföretag har ökat över tid, och alla marknadssegment är nu öppna för tillträde. Situationen sätter fokus på frågan om det exempelvis ska ställas krav på att alla aktörer på kollektivtrafikmarknaden ska tillhandahålla data som gör det möjligt att bygga system för information, bokning och biljettförsäljning vid kollektivtrafikresor och på sätt skapa förutsättningar för användarvänliga tjänster som underlättar för resenärerna att resa kollektivt.

I proposition *Konkurrens på spåret* (prop.2008/09:176) ansåg regeringen att det krävdes en obligatorisk samverkan åtminstone om information till trafikanter och att det kunde bli aktuellt att kräva en obligatorisk samverkan vad gäller bokning, betalning och distribution av biljetter/färdhandlingar samt samordning av tidtabeller med mera. I proposition *Ny kollektivtrafiklag* (2009/10:200) gjorde regeringen bedömningen att det i första hand är kollektivtrafikbranschens ansvar att utveckla gemensamma standarder för betalsystem. Regeringen avsåg att noga följa utvecklingen inom området för att vid behov återkomma med förslag till lagstiftning om krav på gemensamma betalsystem.

Branschen har frivilligt åstadkommit en gemensam funktion för biljettförsäljningssamverkan genom Samtrafiken AB och dess tjänst Resplus. Samtrafiken AB har också utvecklat reseplanerartjänsten ResRobot. Under hösten 2013 har problematiken kring biljett- och betalsystem i kollektivtrafiken inventerats av aktörerna. Inom ramen för X2AB-samarbetet har mål och krav på ett nytt system formulerats och i juni i år planerar X2AB, i samarbete med Samtrafiken AB och Linkon

AB, att ha en första version klar av en nationell reseplanerare med köpfunktion.

Regeringen beslutade den 8 maj 2013 att tillhandahålla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av järnvägens organisation (dir. 2013:46). Syftet med översynen är att föreslå förbättringar av järnvägssystemets organisation som på bästa sätt möter framtidens krav på ett effektivt och hållbart transportsystem. Uppdraget genomförs i två steg. Det första steget – att göra en funktionell beskrivning av järnvägssystemet samt att inventera potentiella förbättringsområden – redovisades den 2 december 2013 i delbetänkandet *En enkel till framtiden?* (SOU 2013:83). I det andra steget, som föregås av ett tilläggsdirektiv, ska utredaren analysera hur järnvägens organisation kan förbättras.

I delbetänkandet identifierar utredaren informations- och biljettsystem som ett viktigt förbättringsområde, och rekommenderar att detta utreds ytterligare. Som synpunkter framförs bl.a. följande. Det gemensamma biljettsystemet Resplus är relativt okänt och Samtrafiken AB:s projekt att utveckla reseplanerartjänsten ResRobot till att också omfatta biljettförsäljning har lagts på is. Ett helägt dotterbolag till SJ AB – Linkon AB – sköter Samtrafiken AB:s produktutveckling och drift av deras tjänster och ansvarar även för den s.k. generalagentfunktionen. Det innebär att Linkon AB hanterar rätten för återförsäljare inom och utom Sverige att sälja operatörernas utbud i biljettsamverkan. Linkon AB driver och administrerar också SJ AB:s bokningssystem Petra. På SJ AB:s webbplats www.sj.se visas i dag alla reserelationer som ingår i Samtrafikens biljettsamverkan, inklusive konkurrerande företags trafik, men det finns inte några garantier om detta för framtiden. Enligt utredaren har resenärsföreträdare lyft Storbritannien som ett exempel på ett land med en avreglerad marknad där tågföretagen, via lagkrav och genom sin organisation ATOC, har etablerat ett gemensamt system för såväl sökning som försäljning av samtliga resealternativ.

Regeringen välkomnar kollektivtrafikbranschens ambitioner och samarbete på området, men utesluter inte att det kan bli aktuellt med lagstiftning. Regeringen anser att det är av vikt att denna fråga behandlas skyndsamt. Eftersom frågan dessutom handlar om fler trafikslag än järnväg bör den i stället för att ingå i det fortsatta uppdraget för den särskilde utredaren hanteras i särskild ordning.

Nuvarande regler

I dag är det enligt lagen (2010:1065) om kollektivtrafik obligatoriskt för de företag som verkar på kollektivtrafikmarknaden att lämna information om sitt trafikutbud till ett gemensamt system för trafikantinformation.

Lagen (2006:1116) om information till passagerare m.m. gäller för regionala kollektivtrafikmyndigheter eller den som utför transporter av passagerare i linjetrafik med buss, tåg, tunnelbana eller spårvagn. Enligt den har den regionala kollektivtrafikmyndigheten eller transportören en allmän skyldighet att lämna tydlig och tillförlitlig information om sina transporttjänster och om sitt ersättningssystem. Till den som vill köpa en enskild resa ska bl.a. information lämnas om resans pris, avgångs- och ankomsttid, ersättningssystem samt om vem som ska utföra transporten.

EU:s passagerarrättsförfordningar innehåller också bestämmelser bl.a. om minimiregler för reseinformation till resenärer. De relevanta förfordningarna för kollektivtrafikresor är:

- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1371/2007 av den 27 oktober 2007 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer,
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1177/2010 av den 24 november 2010 om passagerares rättigheter vid resor till sjöss och på inre vattenvägar och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004,
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 av den 16 februari 2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004.

Dessutom fastställer kommissionens förordning (EU) nr 454/2011 av den 5 maj 2011 om teknisk specifikation för driftskompatibilitet avseende delsystemet ”Telematikapplikationer för persontrafik” i det transeuropeiska järnvägssystemet förfaranden och gränssnitt mellan aktörer för att tillhandahålla information och utfärda biljetter för tågresenärer via allmänt tillgängliga tekniska lösningar.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/40/EU av den 7 juli 2010 om ett ramverk för införande av intelligenta transportsystem på vägtransportområdet och för gränssnitt mot andra transportslag, det s.k. ITS-direktivet, utpekar bl.a. tillhandahållande av EU-omfattande multimodala reseinformationstjänster och realtidstrafikinformations-tjänster som prioriterade åtgärder. Specifikationer om detta antas genom delegerade akter som väntas beslutas under 2014.

Uppdraget

Utöver dagens krav på kollektivtrafikföretagen kan det också finnas behov av ytterligare reglering som rör bokning och biljettförsäljning vid kollektivtrafikresor. Det bör därför undersökas om det bör bli obligatoriskt för kollektivtrafikföretag att tillhandahålla data som gör det möjligt att bygga system för information, bokning och biljettförsäljning, och hur detta i så fall ska regleras. Även rätten för återförsäljare inom och utom Sverige att sälja operatörernas utbud i biljettsamverkan bör uppmärksammas.

I detta sammanhang och även mer generellt anser finns det anledning att överväga om Linkon AB och andra funktioner eller resurser inom SJ AB eller dess dotterbolag bör särskiljas för att säkerställa konkurrensneutrala förhållanden. Avseende Linkon AB bör hanteringen av internationella biljetter särskilt beaktas.

Utredaren ska därför

- utreda möjligheten att ålägga branschens aktörer att tillhandahålla data som gör det möjligt att bygga system för information, bokning och biljettförsäljning vid kollektivtrafikresor och på så sätt skapa förutsättningar för användarvänliga tjänster som underlättar för resenärerna att resa kollektivt. Utredaren äger också möjlighet att föreslå andra regeländringar eller regleringar som påskyndar implementeringen av ett sådant system,
- tillvarata erfarenheter från Storbritannien eller andra relevanta länder,
- ta ställning till om det bör tydliggöras att trafikföretagens skyldighet att lämna information om sitt trafikutbud till det gemensamma systemet för trafikantinformation även omfattar trafik i realtid, samt
- bedöma om Linkon AB och eventuella andra funktioner eller resurser inom SJ AB eller dess dotterbolag bör särskiljas för att säkerställa konkurrensneutrala förhållanden.

Samråd och redovisning av uppdraget

Samråd ska ske med branschaktörer inklusive resenärsföreträdare. Utredaren ska nog följa det pågående arbetet inom branschen. Utredaren ska också beakta pågående arbete inom Regeringskansliet med lag om resenärers rättigheter (Ds 2013:44 och SOU 2009:81), Utredningen om järnvägens organisation (N 2013:02), nationell handlingsplan för ITS-direktivet samt EU-kommissionens arbete med delegerad akt om multimodal reseplanerare. Även eventuella konkurrensfrågor ska beaktas.

Utifrån utredningens slutsatser ska utredaren formulera författningsförslag inklusive konsekvensbeskrivning.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2014.